

Denna gång ska vi se närmare på vad som förevarit i *Skeptical Inquirer* under den senaste tiden.

I nr 15:1 finns en artikel som förklarar varför kvantmekaniken inte ger någon anledning att tro på paranormala fenomen. Vidare artiklar om biologiska rytmer samt om Sir William Crookes, den framstående kemisten och fysikern som blev grundlurad av det sena 1800-talets spiritistiska medier. Att spiritismen ännu är i full fart framgår i notisavdelningen. Där refereras nämligen en rättegång mot två spiritister i Connecticut, som hade fått ut stora belopp, i några fall över 80 000 dollar, av sina klienter som ersättning för att de drev ut onda andar ur dem. I samma nummer kan vi också läsa att Monsignor Corrado Balducci, påvens främste expert på onda andar, anser att 99,5 % av dem som tror sig vara besatta i själva verket är sinnessjuka. "Endast" 0,5% är verkligen besatta av onda andar.

Nr 15:2 handlar till stor del om *trop* på pseudovetenskap. Här finns bl a en artikel om vad det är som får människor att tro på astrologi och en noggrann redovisning av pseudovetenskapens utbredning i USA. Var sjunde amerikan uppger sig ha sett ett UFO, var tionde anser sig ha sett ett spöke (och var tionde anser sig ha talat med djävulen). Var fjärde amerikan tror på spöken, och en lika stor andel tror på astrologi.

I samma nummer finns en tänkvärd uppmaning från FK Donnelly, som anser att skeptiker måste bidra till räddningen av djurarter som riskerar att utrotas på grund av pseudovetenskapliga idéer. Horn av bl a noshörningar används på många håll i världen som medicin, men är av allt att döma helt verkningslösa. Genom att motverka övertron på dessa naturmedel kan man bidra till att rädda hotade arter.

I nr 15:3 handlar de två huvudartiklarna om det astronomiska sökandet efter sig-

naler från utomjordiska civilisationer. Astronomen Thomas R McDonough argumenterar för att detta sökande ska fortsätta och intensifieras. Biologen Zen Faulkes hävdar i sin artikel att intelligenta varelser är mycket mer sällsynta än vad många astronomer föreställer sig, och att det därför är mycket osannolikt att sökandet ska leda till resultat. Numret innehåller också en artikel av Samuel T Gill om konsten att upplysa människor om pseudovetenskap. Artikeln är en riktig liten pärla. Här följer ett av de pedagogiska knep som han delar med sig av:

"Låt oss anta (säger jag till min publik) att vi ingår i en jury som lyssnar på vittnesmål i ett fall av smitning från en trafikolycka. Ett välartikulerat, intelligent och karismatiskt vittne intygar, på ett sätt som tyder på att han är seriös och övertygad, att den åtalade visserligen körde över målsägaren – men att det fanns för mildrande omständigheter. Den åtalade (försäkrar vårt vittne under ed) svängde undan med bilen för att undvika en Snöman som korsade gatan. Eller också tog ett UFO som svävade ovanför vid tillfället plötsligt kontroll över fordonet. Fråga din publik om de skulle fästa någon tilltro till ett sådant vittnesmål under ed i en domstol. Om inte, varför skulle de acceptera sådana historier som 'bevis' inför vetenskapens mycket hårdare beviskrav?"

Han har också följande goda råd till skeptiker:

"Förvänta dig inte att förändra attityder över en natt med styrkan hos din personlighet eller hos dina logiska argument. Du är inte ute efter lärjungar som byter ut en auktoritet mot en annan genom att ersätta tro på [siaren] Edgar Cayce med tro på dig. Ditt mål är att lära ut metoder med vilka människor kan lära sig att tänka rationellt själva. Detta blir ofta en långvarig process. Vänta dig att inte, när du har framträtt, att folk ska komma fram, trycka dina händer och utbrista: 'Ditt lilla tal har öppnat mina ögon...'"

Nr 15:4 innehåller en artikel av John

Allen Paulos om sammanträffanden. Han ger bl a följande tänkvärda exempel: Skicka ut ett nyhetsbrev om aktiemarknaden till 64 000 personer. Säg i hälften av exemplaren att aktieindex kommer att stiga den kommande veckan, och i den andra hälften att det kommer att sjunka. Nästa vecka skickar du ut ett nytt nummer av nyhetsbrevet till de 32 000 som fick en riktig förutsägelse första gången, och även denna gång får hälften beskedet att index ska stiga och den andra hälften att det ska sjunka. Fortsätt processen tills du vaskat fram 1 000 mottagare som fått rätt besked sex gånger i följd. Föreslå dem en årsprenumeration för 1 000 dollar. – Det värsta är att detta förmodligen skulle fungera.

Samma nummer innehåller också en artikel om en slagrutegångare som påstår sig kunna lokalisera fornfynd, en redovisning av hur aura-syner kan fysiologiskt förklaras som efterbilder i näthinnan, och en artikel om s k "lucid dreams", drömmar under vilka man är medveten om att man drömmer.

Nr 16:1 tar i ett par notiser upp antroposofernas verksamhet i den engelskspråkiga världen. I Nya Zeeland, där inplanterade pungrättor från Australien förökats sig och blivit en plåga, har det biodynamiska sällskapet (Biodynamic Farming & Gardening Association) föreslagit ett motmedel. Medlet ("possum pepper") består av pungrättetestiklar, som man bränner upp och blandar med sand och sprider i närheten av pungrättornas boställen. En av landets myndigheter har låtit genomföra en vetenskaplig undersökning av effekterna hos detta medel. Det hade ingen som helst effekt på pungrättorna.

Vidare berättas om Dan Dugan, som satte sin son i San Francisco Waldorf School efter att ha fått försäkringar om att Steiners läror inte skulle förmedlas till barnen. Försäkringarna visade sig inte stämma. När Dugans son gick i tionde klass, kom han och klagade över att han

bara fick lära sig "småbarnsvetenskap" (baby science) i skolan.

"En facklärare i naturvetenskap hade sagt i sjätteklassen att 'elementen är jord, luft, eld och vatten'. Dugon tittade i flera lektionshäften för naturvetenskapliga ämnen och fick fler dåliga nyheter. 'Planetariska influenser' sades påverka växters växande. I fysiologin sades kroppen bestå av 'nervkänslo-systemet, ämnesomsättnings- och muskel-systemet och det rytmiska systemet'. Värre än de enstaka inslagen av sektens pseudovetenskap var vad som utelämnades. Kursplanen i naturvetenskap var baserad enbart på observation, och de teorier som utgör ryggraden i vetenskaplig kunskap var nästan helt utelämnade. Barnen skulle inte få 'fördomar' genom 'materialistiska dogmer', utan skulle bilda sig en egen uppfattning om hur världen fungerar genom direkt observation."

När Dugan protesterade, och började ta kontakt med andra föräldrar, fick han besked om att hans son skulle avstängas från skolan om han fortsatte att ställa till med bråk. Då tog han själv sonen ur skolan.

Samma nummer innehåller också bl a en artikel om nära-döden-upplevelser.

I nr 16:2 handlar en av de längre artiklarna om cirklar i sädesfält. Artikelförfattarna jämför dem med graffiti, en annan form av "natligt klotter". Att det skulle finnas "äkta" cirklar som inte är förfalskningar tror de inte på. Vidare finns artiklar om sammanträffanden, om den astrologiska sk marseffekten och om hur tro på paranormala fenomen kan fylla psykologiska behov hos den troende.

Prenumerationen kostar 25 USA-dollar per årgång (4 nummer). Adressen är The Skeptical Inquirer, Box 703, Buffalo, NY 14226-0703, USA.

SOH

 **SKEPTICAL
INQUIRER**

James Randi i Lund

Den tolfte juni 1991 kom James Randi till Lund och talade på fysiska institutonen vid universitetet. Föredraget utanronserades av Fysiska föreningen. Ett föredrag som ges långt in på sommaren brukar vanligtvis besökas av en handfull åhörare; den 12/6 var i försal B fullsatt. James Randi talade om självbedrägeri, luredrejeri och om hur ofta människor – då de konfronteras med ett trick som i sig inte är mer fantastiskt än många i en illusionists repertoar – omedelbart drar slutsatsen att de observerat något övernaturligt.

Eftersom undertecknad av en ren tillfällighet råkade ha en tesked i fickan kunde Randi även övertygas att under applåder böja densamma.

Föredraget föregicks av ett möte, i Palais d'Ask, med lokalpressen. Ett tiotal

journalister från bl a Sydsvenskan, Arbetet och iDag mötte upp. De fick se ett antal trick och höra på Randis erfarenhet av att avslöja bedragare. Han underströka noga problemet med att en fantastisk sak är en Nyhet med stort utrymme i tidningarna, men då den avslöjas som felaktig är detta en Ickenyhet som ger en liten obetydlig erratumspalt. Den totala effekten är intrycket att det regelbundet sker övernaturliga saker. Detta skapar en grogrund för charlataner.

Det blev ett bra resultat av presskonferensen, med i huvudsak vettiga artiklar. Naturligtvis fick Randi frågan om han tror på Gud, vilket besvarades med att han inte kunde bevisa att Gud inte finns. Detta refererades i en av tidningarna med överskriften "Visst finns Gud".

Torsten Åkesson

Scientologerna i svårigheter

I Norge förklarade en domstol (Oslo Byrett) den 18 oktober 1991 att avtalen mellan scientologerna i Oslo och deras f d medlem Marion Lem är ogiltiga eftersom de grundas på "utilbörlig press, som närmest seg tvång". Lem är avliden, men scientologerna ska till dödsboet betala tillbaka pengar som hon betalat dem, jämte dödsboets rättegångskostnader.

I Frankrike har sex scientologer arresterats för kvacksalveri.

I Spanien har en utredning inletts om misstankar att scientologerna infiltrerat statliga institutioner.

I Kanada har man vid en razzia hos scientologerna funnit dokument som stulits från polisen, från advokatfirmor i Toronto, från Canadian Mental Health Association och Ontario Medical Association.

Källa: FRI-brevet nr 2, 1991. (medlems-tidning för Föreningen Rädta Individen, som bl a sysslar med att hjälpa sektoffer).